

บทนำ

จุดประสงค์ของการศึกษานี้คือ การฝึกฝนทักษะในการอ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นให้อ่านวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อให้สามารถแยกประเภท รูปแบบ กลวิธี ท่วงทำนองแต่ง ตลอดจนสามารถวิเคราะห์วรรณกรรม

จากรายละเอียดของจุดประสงค์ที่ระบุไว้ข้างต้นย่อมบ่งชี้ว่า นักศึกษาจะต้องทราบหลักในการอ่านเพื่อการวิเคราะห์ แล้วฝึกฝนการอ่านของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาต้องอ่านให้มาก แม้จะอ่านเป็นปริมาณมากแล้ว แต่ยังไม่อ่านเพื่อการวิเคราะห์ไม่เป็น ก็จำเป็นต้องอ่านข้อความที่ประสงค์จะวิเคราะห์นั้นหลาย ๆ ครั้ง โดยพยายามใช้หลักการอ่านเพื่อการวิเคราะห์ เพื่อจะได้ทราบถึงอรรถรสของข้อความนั้น แต่หากนักศึกษาเป็นผู้สามารถอ่านเพื่อการวิเคราะห์ ได้แล้ว การอ่านให้มากยังเป็นเรื่องที่เหมาะสมทำ แต่ไป “มาก” ในด้านการอ่านข้อความหลากหลาย หลาย ๆ เรื่อง หลาย ๆ ประเภท การอ่านล้วนแต่ให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งสิ้นหากเราอ่านเป็น และรู้จักเลือกรับ การเลือกรับต่างกับการเลือกอ่าน คนอ่านเป็นไม่จำเป็นต้องเลือกว่าอะไรสมควรอ่านหรือไม่ เพราะเมื่ออ่านเป็นแล้ว ก็จะมองเห็นอรรถรสต่าง ๆ ในข้อความว่ามีอะไรบ้าง จะให้ผลบวกหรือลบต่อความรู้ ความคิด ตลอดจนความรู้สึกของตน ดังนั้น แม้จะอ่านจะไปหมด แต่ก็ควรจะรู้จักเลือกรับแต่สิ่งที่จะสรรสร้าง เพิ่มพูนความรู้สึกนึกคิดและรสนิยมเชิงบวกให้แก่ตน

ข้อความทั้งหลายที่ยกมาเป็นตัวอย่างในการอ่านในบทต่อไป ได้นำมาจากสิ่งที่นักศึกษาคงหาอ่านได้ในชีวิตประจำวัน คือจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร รวมทั้งข้อความที่ได้ยินได้ฟังจากวิทยุ วิทยุโทรทัศน์ ไม่ว่าจะสื่อสารอะไร อย่างไร ย่อมเป็นประโยชน์ที่จะช่วยให้นักศึกษารู้จักวิเคราะห์สารทั้งสั้น ผู้สอนจึงตระหนักในคุณค่าประโยชน์ของผู้เขียนข้อความต่าง ๆ ตลอดจนสื่อที่เผยแพร่ข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาเล่าเรียนและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง ณ ที่นี้

เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของกระบวนวิชานี้ จึงแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๘ บท

- บทที่ 1 การอ่านคืออะไร? ความแตกต่างระหว่างการอ่านแบบต่าง ๆ องค์ประกอบของการอ่านเชิงวิเคราะห์
- บทที่ 2 ประเภทของวรรณกรรม
- บทที่ 3 แนวเรื่อง แนวคิดหลักและข้อมูลเสริม
- บทที่ 4 ไวยากรณ์การเขียน ท่วงทำนองเขียน

- บทที่ 5 การวิเคราะห์ร้อยกรอง
 บทที่ 6 การอ่านเชิงวิเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ
 ภาคผนวก ตัวอย่างข้อสอบและเฉลย

ปัญหาสำคัญของนักศึกษาที่ไม่สามารถผ่านการประเมินผลของกระบวนการวิชานี้

1. ขาดความรู้พื้นฐานในทางวรรณกรรม ไม่สามารถแยกประเภทของข้อเขียนที่ให้วิเคราะห์ได้แม้แต่อย่างง่าย ๆ เช่น ในข้อสอบเป็นคำประพันธ์ หากไม่สามารถระบุชื่อฉันทลักษณ์ว่าเป็นชนิดใด กลอน กาพย์ โคลง หรือฉันท์ ก็สามารถระบุว่าเป็นร้อยกรองก็ได้ แต่ที่ผิดอย่างฉกรรจ์คือระบุว่าเป็น บทความบ้าง เรื่องสั้นบ้าง

2. ไม่เข้าใจความหมายที่ถูกต้องของคำ เช่น คำถามถามว่า การอ่านมีระดับใดบ้าง ระดับนั้นย่อหมายถึงขั้นที่ใช้ความสามารถของผู้อ่านจากง่ายไปยาก ดังนั้น คำตอบที่ถูกต้องย่อมต้องเริ่มจาก อ่านออก อ่านเป็น อ่านเพื่อการวิเคราะห์ และอ่านเพื่อการวิจารณ์ แต่ผู้ที่ไม่เข้าใจความหมายของ “ระดับ” จะไปปะปนกับชนิดจึงจำแนกไปว่าเป็นการอ่านในใจ กับการอ่านออกเสียงบ้าง หรือไปสับสนกับความหมายของจุดประสงค์จึงไปตอบผิด ๆ อีกว่า อ่านเพื่อความรู้ อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นต้น

3. ระบุคำตอบปะปนกันโดยนำคำตอบที่แตกต่างกันไว้ด้วยกัน เช่น เมื่อตอบเรื่องท่วงทำนองเขียน ก็ระบุว่าเป็น เรียบง่าย กระชับรัดกุม ทั้งที่เป็นการตอบถึงท่วงทำนองในข้อเขียนสั้น ๆ จริงอยู่ที่บางข้อเขียนอาจจะมีท่วงทำนองเขียนได้มากกว่า 1 แบบ แต่นักศึกษาต้องระบุให้ชัดเจนว่าในช่วงเปิดเรื่องเป็นแบบเรียบง่ายและในตอนสรุปเรื่องเป็นแบบกระชับรัดกุม แต่ที่ผิดอย่างมากที่สุดคือในกรณีที่เป็นท่วงทำนองเขียนแบบเดียวแต่ตอบมาเป็นสองแบบที่แตกต่างกันเข้าลักษณะ “คนละเรื่องเดียวกัน” ซึ่งเป็นไปไม่ได้

4. เขียนคำตอบด้วยข้อความที่สื่อความหมายไม่ถูกต้องเช่น คำถามถามว่า การอ่านคืออะไร ก็ตอบว่า การอ่านคือกระบวนการหนึ่งในการส่งภาษาสู่ผู้รับ ดังนี้ จะเห็นได้ว่าผิดเป็นอย่างยิ่งเพราะเมื่อการอ่านเป็นการใช้ภาษาในคำย “รับสาร” แล้วเหตุใดจึงจะเป็นการส่งภาษาอย่างที่ระบุมาในคำตอบ

5. สะกดคำที่เป็นคำตอบสำคัญและเป็นคำง่าย ๆ ผิด เช่น เขียน พรรณนาโวหาร หรือบรรยายโวหาร แทนที่จะเป็นคำที่ถูกคือ พรรณนาโวหาร หรือบรรยายโวหาร

ตัวอย่างที่ยกมานั้นหากนักศึกษายังไม่ได้อ่านเนื้อความของกระบวนการวิชานี้ อาจจะเข้าใจได้ไม่แจ่มแจ้งแต่เมื่อจะอ่านข้อความในบทต่อ ๆ ไปขอตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ให้นักศึกษาอ่านอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ มิใช่อ่านเพียงให้ผ่าน ๆ ไปจนหมดเล่มซึ่งก็อาจจะสับสนได้อย่างตัวอย่างที่พบบ้างในคำตอบของนักศึกษาบางตัวอย่างตั้งที่ยกมาว่าเป็นลักษณะที่ “ผิดอย่างไม่น่าผิด”

ขอขำว่าวิชาการอ่านเพื่อการวิเคราะห์นี้เป็นวิชาที่ใช้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ที่จะวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบ มีวิชาท่องจำ ดังนั้น การศึกษาที่ถูกต้องคือ อ่านและทำความเข้าใจในคำอธิบายที่ให้ไว้ในแต่ละบท รวมทั้งพิจารณาตัวอย่างที่ให้ไว้ประกอบจนเข้าใจแจ่มแจ้ง ก็จะจำหลักได้เองโดยไม่ต้องท่อง เมื่อแม่นหลักแล้วก็ต้องมีการฝึกฝนการอ่านแล้ววิเคราะห์ข้อความให้คล่องจากตัวอย่างข้อสอบท้ายเล่ม นอกจากนี้ นักศึกษายังสมควรอ่าน "สาร" ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพราะไม่เพียงแต่การอ่านจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาตัวเราอยู่เสมอ แต่ "สาร" แต่ละชิ้น แต่ละเรื่องย่อมแตกต่างกัน ดังนั้น คำตอบที่ถูกต้องย่อมไม่คงตัว ความเข้าใจและการฝึกฝนจึงเป็นเรื่องจำเป็นในขณะที่การท่องจำไม่ใช่เรื่องที่สมควรทำ ทั้งการอ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความก็มีไหว้จะสามารถทำได้เมื่ออ่านทีละข้อย่อย บางข้อความต้องอ่านทบทวนหลายเที่ยวเพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีประสิทธิภาพ